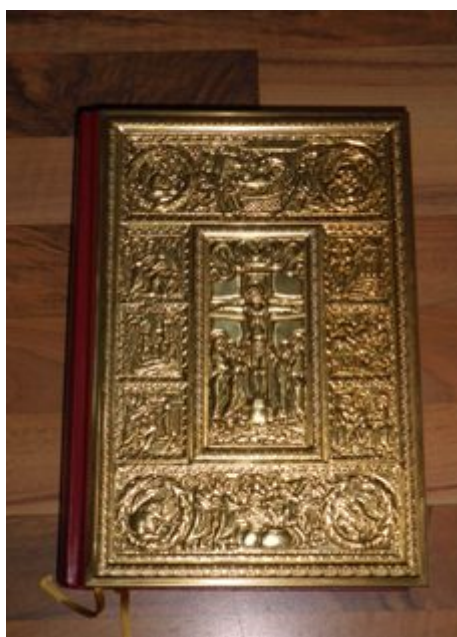

Citace:

Haumerová, Čermáková, Zittová, Vaňková, Krytinářová *Křesťanství: Křesťanské obřady, jejich význam a pojetí v dnešní době* [online] Hospodářská a kulturní studia (Provozně ekonomická fakulta ČZU), 2010. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/krestanstvi_-_cermakova_haumerova_krytinarova_vankova_zittova

Křesťanství: Křesťanské obřady, jejich význam a pojetí v dnešní době

Úvod

Tématem naší semestrální práce jsou křesťanské obřady, jejich pojetí a význam v dnešní době. Především jsme se zaměřily na křest, který jsme zkoumaly z pohledu církve římskokatolické a Českobratrské církve evangelické. Současně jsme se soustředily na zodpovězení otázky, zda zájem o víru a náboženství jako takové vzrůstá či je tomu právě naopak.

Cíl práce

Výzkumná otázka: Odlišnosti římskokatolického a evangelického křtu

Podotázky:

1. Jaký je rozdíl mezi katolickým a evangelickým křtem?

2. Existují nějaké podmínky, za kterých může být člověk pokřtěn?
3. Roste v dnešní době zájem o křest, či spíše klesá?
4. Jakou funkci plní kmotr a kmotra?
5. Musí se nechat člověk znovu pokřtít, pokud přechází z jiné církve?

Křesťanství

Stručná charakteristika

Křesťanství je jedno z nejstarších monoteistických a z hlediska věřících stále ještě nejpočetnějších světových náboženství. Vychází z židovství a jeho počátky sahají až do 1. století našeho letopočtu, do oblasti Palestiny. Toto náboženství je spojeno s postavou Ježíše Nazaretského, kterého vnímá jako Božího syna, Boha samotného a jako mesiáše. Křesťanství je misijní náboženství a bývá označováno za tzv. „náboženství knihy“. Posvátnou knihou je pro křesťany Bible, která se skládá ze Starého zákona (židovská Tóra) a Nového zákona, kde je popisován život, ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista.

Křesťané věří v jediného Boha, tudíž jde o náboženství monoteistické. Bůh, ačkoliv je jen jeden, existuje ve třech osobách (Bůh Otec, Syn a Duch svatý), tj. trojjedinost Boha. Na rozdíl od jiných náboženství není příslušnost předurčena kulturou nebo původem jedince, nýbrž jeho přiznáním se k víře v Boha.

Křesťanství dominuje na kontinentech Severní a Jižní Ameriky, Evropy a Austrálie. V Africe je dnes počet křesťanů přibližně stejný jako muslimů.

Křesťané se dělí do několika hlavních proudů:

katolíci: Všichni, kteří uznávají římského papeže. Papež je nástupcem sv. Petra na svatém stolci, sídlí ve Vatikánu.

pravoslavní: Ortodoxní křesťanská větev. Pravoslavní nemají jednoho papeže jako katolíci, ale každý patriarchát má vlastního vrchního představitele.

protestanti: Protestantská větev vznikla v 16. století. Mezi hlavní postavy reformace patří Martin Luther, Jean Calvin, Ulrich Zwingli. Nejvyšší postavení zaujímá Bible.

ostatní: Církev sjednocení, Svědci Jehovovi

Literární rešerše

O křtu samotném bylo napsáno mnoho. Například spisovatel Adolf Adam se ve své knize Liturgika ¹⁾tímto tématem zabývá z hlediska jeho historie, významu a průběhu. Usuzujeme, že autor píše o křtu v římskokatolické církvi, a to díky nejedné kapitole věnované křtu dětí. V evangelické církvi se křest dětí vyskytuje zřídka.

Problém pro nás představovalo nalézt literaturu, která by se přímo věnovala křtu evangelickému. O jeho přípravě a průběhu je v bodech psáno na webových stránkách nezávislého evangelického portálu v článku Markéty Halamové s názvem Křest.²⁾ Pouze jeden odstavec je věnován křtu dětí, protože v evangelické církvi se křtí spíše dospělí. Krátce je pojednáno i o funkcích kmostrů.

Informace ohledně formy obřadu a jeho rozdílů u obou církví nám zodpověděl článek Damiána Němce o některých prvcích práva Českobratrské církve evangelické, který se opírá především o právní a liturgické dokumenty. Dále je čtenáři vysvětlena vázanost křtu na členství v církvích.³⁾

Před samotnou prací bylo třeba získat základní informace o křtu a křesťanství vůbec. K tomu nám posloužily především Slovník křesťanské kultury⁴⁾, Kronika křesťanství⁵⁾ a Malá encyklopedie evangelických církví⁶⁾, kde jsou uvedeny podstatné informace a vysvětleny základní pojmy spjaté s křesťanstvím.

Pokud píšeme o křesťanství a jeho tradicích, je bezpochyby jasné, že další knihou, která nám posloužila jako zdroj informací, byla Bible, konkrétně Nový zákon, kde v každém evangeliu – Matouš, Marek, Lukáš, Jan – je vyprávění o Janu Křtiteli jakožto kazateli u řeky Jordán, který předpověděl příchod Mesiáše a zároveň ho i pokřtil.⁷⁾

Metodologie

Nejprve bylo třeba načerpat základní fakta jak o křesťanství, katolické a evangelické církvi, tak o křtu. V první fázi jsme se soustředily především na studium literatury a získávání informací z internetu. Studium dokumentů, ať už v knižní formě nebo na internetu, patří mezi neinvazivní (neobtěžující) techniky sběru dat. Umožňuje navazovat na již zjištěné informace a dále je prohlubovat. Rozlišují se dva druhy studia dokumentů: primární dokumenty, které jsou pořízeny přímým účastníkem události a sekundární dokumenty, což jsou zprostředkované záznamy. Písemné dokumenty dále dělíme na historické, úřední a osobní písemné materiály. Byly jsme si vědomy skutečnosti, že se na internetu můžeme setkat s texty psanými laiky, proto jsme zde získané informace porovnávaly s jinými zdroji. Toto studium nám posloužilo jako zdroj sekundárních informací.

Primárním zdrojem informací se staly polostandardizované rozhovory. Přesné, jasné a předem připravené otázky jsou kladeny stejným způsobem a v daném pořadí. Podle odpovědi se mohou pokládat další, doplňující, otázky, které mají za úkol odpověď respondenta rozvíjet a získávat tak další detaily. Tyto rozhovory jsme provedly s představiteli jak katolické, tak evangelické církve. Nejprve jsme měly schůzku s katolickým farářem panem Kamilem Janem Metoděm Novákem, který působí v komunitě Chemin Neuf v Tuchoměřicích. Po našem rozhovoru jsme s radostí přijaly pozvání na odpolední mši svatou, která se konala v tuchoměřické malé kapli. O několik dní později jsme se sešly s paní Danou Rotkovskou, evangelickou faráškou v Libčicích nad Vltavou. Také ona ochotně souhlasila s rozhovorem. Na její žádost jí byly otázky předem zaslány e-mailem. Rozhovory jsme s laskavým svolením dotazovaných nahrávaly na elektronická zařízení. Oba církevní představitelé nás překvapili svou vstřícností, otevřeností a ochotou sejít se s námi. Mezi výhody polostandardizovaného rozhovoru bychom jednoznačně zařadily přímý kontakt s respondenty a také možnost získat nové, zajímavé informace.

Dále jsme si připravily krátký dotazník pro pokřtěné. Obecně se má dotazník skládat ze série výzkumných otázek, jejichž úkolem je získat názory dotazovaných. Tato data výzkumník dále zpracovává a získává z nich důležité informace. Nevýhodou této metody je strohost ze strany respondentů, proto dotazník ne vždy splní svůj úkol, jak jsme se mohly samy přesvědčit. Naše dotazníky obsahovaly 11 otevřených otázek týkajících se osobních postojů a základních znalostí o

křtu, jako je například jeho význam a jeho průběh. S dotazovanými jsme komunikovaly prostřednictvím e-mailu. Výhodou této komunikace byla především rychlost navracení dotazníků. Nevýhodou byly stručné odpovědi dotazovaných. Po vyhodnocení jsme došly k závěru, že pro náš výzkum byly dotazníky naprosto neúčinné, jelikož jsme mezi respondenty nenašly ani jednoho evangelíka.

Vlastní práce

Křest

Křest je jednou ze svátostí jak v evangelické, tak římskokatolické církvi. Touto svátostí je z člověka snímán prvotní hřích od Adama a Evy, se kterým přichází na svět každý člověk. Jediné, co musí křtěný udělat pro to, aby z něj byl sejmут prvotní hřích, je přijmout znamení křtu, což je ponoření do vody. Voda zde symbolizuje zároveň smrt a vzkříšení Ježíše Krista a dává člověku hmotné, viditelné znamení neviditelné milosti. Tak jako se rodíme z plodové vody, tak se pokřtěný rodí z vody Ducha svatého. Samotné ponoření do vody znamená smrt starého člověka, který našel svůj konec v Kristově smrti. Naopak vymoření se z vody symbolizuje vzkříšení Ježíše Krista a narození „nové“ osoby.

„To, že je člověk pokřtěn, neznamená, že se něco radikálně změní v jeho osobním životě. To si musí zvolit on sám. Křest je dispozice k tomu, aby to mohlo být jinak. To je jako když si koupíte vstupenku na koncert, ale jestli ji využijete, je na vás.“ Kamil Novák.

Křtem je člověk přijímán do křesťanské obce. Zároveň je křest branou k ostatním svátostem. To znamená, že pokud není člověk pokřtěn, nemůže se mu v římskokatolické církvi dostat ostatních svátostí, kterými je například biřmování či manželství. Křest je tedy iniciační svátost, skrze kterou se z člověka stává skutečný křesťan. Naopak u evangelíků není křest nutnou podmínkou pro vstup do církve. Do evangelické církve jsou přijaty, a tedy i členy církve se stávají, nezletilé děti do 18 let, při dovršení dospělosti se mohou rozhodnout, jestli se nechají či nenechají pokřtít.

„Nepokřtěný se může účastnit toho, co znamená život církve, ale nemůže přistupovat k večeři Páně a nemůže být volen do starostva, do správních orgánů církve. Křest však znamená vyznání víry, neexistuje tedy členství dospělých nepokřtěných.“ Dana Rotkovská.

Důležité je, aby při křtu byla pronesena křestní formule: „*Křtím tě ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého.*“ A zároveň s tím byla použita voda.

„Původně se křtílo ponořením, dnes se běžně používá polití nebo je křtitelnice ⁸⁾ a do ní je buď dospělý ponořen hlavou anebo je nabrána voda a polita hlava dítěti nebo i dospělému.“ Dana Rotkovská.

V případě, že by chtěl křesťan přestoupit do jiné církve, nemusí se dávat znovu pokřtít. Křest je nezrušitelný a neopakovatelný. Opakování křtu by bylo dokonce hříchem. Základem křesťanství je víra v jediného Boha a zároveň jeho trojjedinost.

Historie křtu

Křest provází lidstvo již několik tisíc let a přetrval s určitými proměnami a posuny ve významu až do dnešní doby. Významným bodem v dějinách křesťanů je křest Ježíše Krista Janem Křtitelem v řece

Jordán, u které Jan Křtitel kázal a křtil ostatní křesťany. Jan Křtitel je považován za jednoho z posledních starozákonních proroků a zároveň za prvního ze světců Nového zákona. Ježíš byl při svém křtu označen Otcem jako Mesiáš a Janem Křtitelem jako Beránek Boží. Klamně by se mohlo zdát, že Jan Křtitel je „zakladatelem“ křtu. Není to tak. Rituál omytí, nebo také očištná koupel, existoval u různých starověkých národů již mnoho let.

Prvotní křesťané, ti, kteří žili za života Ježíše, se nechávali pokřtít v dospělém věku. Kolem prvního století po Kristu byli křesťané pronásledováni. Od této doby se začaly křtít malé děti, aby, než zemřou na nějakou nemoc nebo je někdo zabije, byly očištěny od prvotního hříchu a měly v sobě a na sobě znamení křtu, i když si to samy nevybraly. Od 4. století začal převládat křest kojenců. Až do Druhého vatikánského koncilu nebyl nikdy vytvořen skutečný obřad křtu dětí. Tento koncil v letech 1962-1965 ustanovil: „Obřad křtu ať je přepracován a přizpůsoben skutečné situaci dětí.“

Všeobecně se však samotný obřad příliš nezměnil. Důležité bylo samozřejmě vyřknout křestní formuli, použít vodu - dříve se křtilo v řekách, jezerech a později v baptisteriích⁹⁾.

„V podstatě samotný křest nebo ta forma křtu, co se dělá, se moc nezměnila od toho prvotního křesťanství. Občas se změnila formulace, nebo se modlitby překládají z latiny či řečtiny, aby to bylo srozumitelné. Ale základní věci jsou zachovány.“ Kamil Novák.

Římskokatolický křest

Význam křtu

Křest je v římskokatolické církvi jednou ze sedmi svátostí. Skrze svátosti křesťané nacházejí Kristovu přítomnost v Duchu svatém. Katolíci věří, že svátosti obsahují velkou účinnou moc, protože jejich působivé schopnosti pocházejí přímo od Krista a nikoli od osoby, jež je uděluje. Křest je jednou ze základních svátostí a zároveň je nutnou podmínkou pro vstup do římskokatolické církve. Křtem uzavírá pokřtěný smlouvu s Bohem a zároveň také se společenstvím, do kterého bude následně přijat.

Na rozdíl od evangelické církve existují v římskokatolické ještě další druhy křtu, které se vykonávají za výjimečných situací.

Křest z nouze může udělit kdokoli, i nevěřící člověk, člověku, který je ve smrtelném nebezpečí. V současné době se s tímto druhem křtu můžeme setkat především v nemocnicích na jednotkách intenzivní péče. Často jsou tímto způsobem křtěni staří lidé nebo malé děti. Stačí, aby byla pronesena křestní formule: *„Křtím tě ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého.“* Zároveň s touto větou se člověk dotkne umírajícího vodou. Pokud proběhne křest v nouzi a člověk se uzdraví, je křest platný, ale nedovolený katolickou církví, co se týče formy.

„Křest skutečně nastal, ten člověk si na sobě nese symbol toho křtu, ale aby to bylo i katolickou církví zplatněno, je potřeba, aby byl člověk přijat do církve.“ Kamil Novák.

Obřad přijetí do církve je zvláštním obřadem, který se děje v kostele nebo v kapli. Jsou zde přítomni rodiče, církev a společenství lidí, kteří pokřtěného přijímají mezi sebe.

„Ale jak říkám, v té krizové situaci není nutné, aby byl ten křest platný. V katolické církvi jsou dvě dimenze svátostí, jestli je to platné, nebo ne a jestli je to dovolené, nebo není.“ Kamil Novák.

Křest pod podmínkou je vykonán v případě, že existuje nějaká pochybnost, zda byl křest udělen

právoplatně či nikoli. Pronásí se křestní formule: „*Pokud nejsi pokřtěn, tak tě křtím ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého.*“

Křest krve je udělován těm, kteří zemřou pro Ježíše Krista. S tímto typem křtu se dnes v České republice samozřejmě nesetkáme, ale v jiných částech světa je dodnes ještě používán. Hojně se křest krve vyskytoval v minulosti, především v období, kdy byli křesťané pronásledováni a násilně nuceni k víře v jiné bohy. Pokud pronásledovaný vyřkl větu: „*Ne, já věřím v Ježíše Krista a nepřijmu vaši víru.*“ a byl zabit, ve chvíli krveprolití získal znamení křtu a stal se křesťanem.

Křest touhy se dostane člověku na smrtelné posteli, který po křtu touží, chce patřit Ježíšovi, ale nemá ho kdo pokřtít. Takový člověk je pokřtěn, jak už název křtu napovídá, skrze svou touhu.

Křest dětí

Křest dětí není v římskokatolické církvi výjimkou, ba naopak je poměrně běžný, a to i přesto, že některé církve křest dětí kritizují z toho důvodu, že děti o svém křtu nemohou samostatně rozhodnout. Při křtu dětí se rodiče zavazují k tomu, že své dítě budou vychovávat ve víře. Předpokládá se, že rodiče zajistí naplňování povinností, které ze křtu vyplývají - dodržování jak desatera, tak církevních přikázání. Zároveň velkou odpovědnost nese také kmotr dítěte a křesťanská obec, do které je dítě přijímáno.

Příprava na křest

V případě, že rodiče chtějí dát pokřtít svého potomka, je důležité, aby oba dva byli pokřtěni. A to proto, aby dítě mělo prostor vyrůstat v křesťanském prostředí. Zároveň by měli být i kmotři lidé víry. Může nastat situace, kdy se chce dát pokřtít mladý člověk, který je však ještě nezletilý. V této chvíli se církev řídí občanským právem, a tudíž se člověk může nechat pokřtít bez souhlasu rodičů v momentě plnoletosti, tj. dovršením 18 let, nebo samozřejmě se souhlasem obou rodičů i před dosažením této věkové hranice.

„V případě, že jsou manželé rozvedeni a já vidím, že matka touží po tom křtu dítěte a nějakým způsobem jí to pomůže, tak pokřtím.“ Kamil Novák.

Pokud se chce nechat pokřtít dospělý člověk, nehledí se na to, jestli je či není z křesťanské rodiny. Při samotném křtu pak nemusí být přítomna rodina, nýbrž společenství, do které pokřtěný bude patřit. Člověk, který žádá o křest, nebo rodiče, kteří chtějí nechat pokřtít své dítě, musí chodit na přípravu. Tato příprava se skládá většinou ze 3-4 sezení, kde se probírá význam křtu, jeho dějiny, liturgie a také důvody, proč chtějí dát rodiče pokřtít své dítě nebo proč se chce nechat člověk pokřtít. Alespoň jednoho sezení by se měl zúčastnit i kmotr.

Při přípravě na křest vybírají rodiče, nebo katechumen sám, křestní jméno. Toto křestní jméno by mělo souviset se svatým, který pro pokřtěného představuje křestního patrona, čímž se mu stává kmotrem nebe.

„Kmotr nebe se za něj přimlouvá u Boha. U biřmování se dostává jméno další, které může být stejné jako při křtu.“ Kamil Novák.

Kmotr/a

Kmotrovství představuje jednu velmi důležitou roli. Tato role vznikla v dobách prvotních křtů, tehdy ještě dospělých lidí. Kmotr ručil za to, že katechumen má vážný úmysl a vyznává víru. Svému svěřenci kmotr pomáhal na cestě následování Krista, při přípravě obřadů a nakonec i při samém křtu. V dnešní době je důležitá role kmotra především u křtu dětí, kdy by měl kmotr pomáhat rodičům při výchově dítěte. V případě, že by se rodičům něco stalo, by se měl kmotr ujmout péče o dítě a stát se tak jeho „náhradním“ rodičem.

„Dokonce v některých zemích jsou kmotrové povinni pomoci rodině v nějaké těžké finanční situaci.“
Kamil Novák.

Správný kmotr by měl být zralý jak vírou, tak životem. Je samozřejmé, že by to měl být pokřtěný katolík. Pokud rodiče nemohou nalézt vhodného známého ve svém okolí, měla by sama církevní obec pomoci při hledání budoucího kmotra. V katolické církvi je dokonce možné kmotra z obřadu úplně vynechat, a to v případě, že by rodiče nenalezli vhodnou osobu křesťanského vyznání. Podle církve je lepší nemít kmotra žádného, než takového, který není hoden kmotrovské funkce.

Průběh křtu

Křest bývá součástí bohoslužby, na které je přítomen kněz nebo jáhen, katechumen, jeho rodiče, kmotři a také církevní společenství, do kterého bude pokřtěný přijat. Celá bohoslužba začíná krátkou promluvou, poté se kněz táže rodičů, jaké dítěti vybrali jméno. Na otázku, co od církve žádají, odpoví rodiče dítěte: „Křest.“ Následně kněz připomene rodičům a kmotrům jejich povinnosti, které se křtem souvisí, aby zajistil jejich připravenost. Následuje označení dítěte křížem jak rodiči, tak kmotry. Tím se vyznává příslušnost ke Kristu a odřeknutí zlého ducha.

Po této části následuje bohoslužba slova, která v sobě zahrnuje čtení z Bible. Jedno ze čtení by mělo být z Nového zákona. Pak přichází na řadu přímluva, které se týkají jak křtěnce, rodičů a kmotrů, tak i všech přítomných členů obce. Přímluva představuje vzývání svatých, často vzývanými bývají Panna Marie, Jan Křtitel a další. Poté se kněz pomodlí za vysvobození křtěnce ze všech hříchů.

Po modlitbě kněze přichází starobylý obřad, pomazání křtěného olejem, jenž symbolizuje zdraví a sílu. Protože tento úkon může u malých dětí působit určité těžkosti, často se od tohoto kroku upouští a místo něj pokládá kněz ruce na dítě jako symbol vytržení z moci ducha zla a předání Kristu.

Po této liturgii se přechází k samotné slavnosti křtu, kdy se účastníci odeberou ke křtitelnici či baptisteria. Zde je vysvětlen význam křtu a obřad žehnání křestní vody, kterou křest začíná. Je nutné, aby se rodiče i kmotři zřekli zlého ducha a hříchu, kmotři na sebe vzali závazky a spolu s rodiči se vyznali k víře. Připojují se k nim i všichni přítomní, kněze nevyjímaje.

Nyní začíná vlastní křest trojím ponořením do vody, nebo trojím polití hlavy vodou, a vyslovením křestní formule. Při křtu drží dítě sami rodiče, zatímco kmotři na ně pokládají svou pravou ruku. Následuje pomazání křížem na temeni hlavy spolu s modlitbou.

Pokřtěný dostává bílé roucho, které symbolizuje, že se stal novou bytostí, a také hořící křestní svíci, kterou zapaluje otec nebo kmotr a která symbolizuje, že se pokřtěný stal dítětem světla. Na závěr, pokud je to možné, jdou účastníci křtu průvodem k oltáři a zpívají oslavnou píseň. Všichni se společně pomodlí a kněz žehná matce, otci, kmotrům dítěte a věřícím.

V případě, že se nejedná o dítě, nýbrž o dospělého člověka, vede kněz dialogy s ním.

Zajímavosti z rozhovoru

Může jít člověk ke zpovědi, pokud není pokřtěn?

„Zpověď je svátost smíření. Pokud jde křesťan ke zpovědi, jde proto, že má nějaký hřích. Ten hřích je v podstatě narušení vztahu se sebou, s Bohem, s církví a se svým společenstvím. Tou zpovědí žádá o odpuštění skrze mne od Boha, ale také od církve a právě toho společenství a já mu dám rozhřešení. Tedy ke zpovědi může jít každý, ale rozhřešení dostane jen věřící.“

Pokud chce být pár oddaný v kostele, je třeba, aby oba byli věřící?

„Manželství zabírá největší část církevního práva. Je další svátostí, což znamená, že Bůh je zde přítomen specifickým způsobem. Skrze to manželství vy Boha pozvete k sobě, takže nejste dva, ale tři, respektive pět (trojjedinost Boha). Aby to byla svátost, musí být oba věřící. Pokud je však jeden z páru věřící a druhý ne, mohou být oddáni v kostele, ale pro tu věřící stranu je to svátost, ta to bere jinak.“

Máte pocit, že v dnešní době zájem o křest spíše roste, nebo klesá? Jaké jsou důvody, proč se lidé nechávají v dospělosti pokřtít?

„Tím, že pracuji i s mladými lidmi, tak bych řekl, že všeobecně ten zájem o nějakou víru, ať už je to křesťanství či jiné náboženství, všeobecně roste. Dospívající mládež je silně a pozitivně naladěna k víře od esoteriky přes křesťanství a dále. Snad je to právě z důvodu, že si uvědomují, že je společnost v rozkladu. Důvody, proč se lidé nechávají pokřtít, jsou různé. Často právě proto, že hledají nějaký smysl života, hledají odpovědi na otázky toho, co se děje kolem nás. Hodně lidí se stává věřícími s minimálně středoškolským vzděláním, což roste právě s růstem studentů SŠ.“

Evangelický křest

Význam křtu

Pro členy evangelické církve (stejně jako římskokatolické) je křest svátostí. Ale na rozdíl od římskokatolické uznává evangelická církev pouze dvě svátosti (křest a Večeři Páně). Slova farářky Dany Rotkovské jsou výstižná: „Křest je vlastně ritus, kterým člověk ze své strany říká, že věří Pánu Bohu, chce patřit Pánu Ježíši Kristu.“ Nepokřtěný člověk sice může navštěvovat kostel, připojovat se ke mším a účastnit se církevního života, ale nesmí se připojit k Večeři Páně ani být volen do starostva.

Křest dětí

Křest malých dětí není v evangelické církvi příliš obvyklý. Samozřejmě, pokud si rodiče přejí, aby jejich dítě bylo pokřtěno již jako novorozenec nebo nezletilý, je jim to umožněno. Nicméně doporučuje se, aby byl křest nezletilého odložen do jeho 18. roku a zároveň křtěnec podstoupil konfirmaci. Na rozdíl od římskokatolické církve totiž dítě může být přijato do církve a sboru i nepokřtěné, je samozřejmě vychováváno ve víře, zúčastní se obdoby katolického katechumenátu a na základě svého rozhodnutí se poté nechá pokřtít a konfirmovat. V evangelické církvi může být dokonce pokřtěno dítě, jehož rodiče pokřtěni nejsou. Dítě mohou ke křtu přinést například prarodiče, ale se souhlasem rodičů. Velkým rozdílem oproti katolické církvi je, že dítě mohou ke křtu dokonce přinést (či přivést) nepokřtění rodiče, kteří chtějí mít pokřtěné dítě. Absolvují rozmluvu s farářem a ten, pokud uzná, že důvody těchto rodičů jsou dostačující, dítě pokřtí a přizpůsobí tomu křestní řeč.

„Je pravda, že se mi stalo, že přišel mladý tatínek a řekl, že by rád, kdyby jejich dcerka byla pokřtěná. A já se ho zeptala, jak to má on sám. A nakonec to dopadlo tak, že se nechal pokřtít on a křest své ratolesti odložil, aby si o něm rozhodla sama.“ Dana Rotkovská.

Příprava na křest

Přípravou na křest jsou u ČCE rozhovory s farářem (farářkou). Rozebírá se vyznání víry, osobní důvody ke křtu, hovoří se o významu svátostí, u dětí se mluví o odpovědnost rodičů a kmotrů ve vedení k víře. Farář/ka vysvětluje církevní dějiny, vysvětluje věrouku, Bibli. Připraví křtěnce, případně rodiče nemluvnat, na to, jak bude probíhat obřad.

Kmotr/a

V evangelické církvi kmotrů nemají zdaleka takový význam jako v římskokatolické církvi.

„Připomenu to, co mně na tom vždy připadá úsměvné. V rané církvi byl kmotr člověk, který zaručoval, že člověk, který žádal o křest, není „nepřítel“, ani nějaký provokatér, který se chce mezi křesťany vloudit. Zaručoval, že život katechumena odpovídá tomu, že se chce stát křesťanem. Tehdy to byla role úplně jiná, než jak ji vnímáme dnes.“ Dana Rotkovská.

Průběh křtu

Při křtu je bezpodmínečně nutná účast pouze křtěnce a křtitele. V případě, že se jedná o křest dítěte, je samozřejmě nezbytná i přítomnost rodičů. Dle uvážení křtěnce (příp. rodičů dítěte) je přítomen kmotr (ev. kmotrů). Obvyklé ale je, že se křest koná při bohoslužbě za přítomnosti celého sboru, do kterého bude nově pokřtěný patřit.

Pro lepší srovnání s římskokatolickým obřadem zde podrobněji uvádíme křest dítěte, ačkoliv je to pro evangelíky méně obvyklá situace.

Nejprve probíhá tzv. exhortace (povzbuzující kázání), při které křtitel předčítá vybrané verše z Nového zákona. Poté přichází křestní vyznání. Rodiče jsou mimo jiné vyzváni k odmítnutí hříchu a přiznání se k víře v Krista a v církev. Poté jsou vyzváni kmotrů, aby rodičům připomínali závazek i křest, kterému svědčí, a nakonec i celé shromáždění, které tím přijme dítě mezi sebe. Třetím bodem křtu je tzv. důkřest nad vodou, to znamená, že ten, kdo provádí křest, požádá Boha o požehnání vody. Po této části přichází na řadu samotný křest. Křtitel osloví dítě jménem a pronese křestní formuli: „Křtím tě ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého. Ať Bůh dovrší dobré dílo, které v tobě započal.“ Poté je dítěti oblečeno roucho, provede se vzkládání rukou, kdy je odříkána krátká modlitba, a křtěnec je označen křížem. V průběhu označování dítěte křížem je zapálena křestní svíce, která se předá rodičům nebo kmotrovi.

Na závěr je pronesena modlitba.

Při křtu dospělého se křtitel táže samotného křtěnce a mírně se liší otázky, které jsou pokládány jak křtěnci, tak kmotrovi.

Zajímavosti z rozhovoru

Může být farář/ka někomu kmotrem?

„Mezi mými kolegy a kolegyněmi je velmi obvyklé, že si navzájem chodíme za kmotry. Já nemohu křtít vlastní dítě, protože jsem v roli rodiče. Proto jsem se při křtu mé dcery vyměnila s kolegou, který u nás tehdy konal praxi. Byl Keňan. Obřad byl opravdu úžasný.“

Musí být rodiče, kteří chtějí nechat pokřtít své dítě, sezdání?

„Ještě se mi nestalo, aby přišli dva nesezdaní partneři, kteří mají dítě, a chtěli ho nechat pokřtít. Spíš bych to považovala za pastorační situaci. To znamená, že bych si s těmi lidmi nejprve promluvila. V případě, že by jeden z nich byl pokřtěn, ale nebyli by manželé, tak bych se pokusila s nimi promluvit o tom, že by bylo dobré udělat krok ke svatbě. Jestliže mají problém říci jeden druhému Já tě přijímám a já se ti odevzdávám, tak si myslím, že je potřeba je zkusit k tomu posunout. Věřím, že bychom se dostali i k tomu křtu a k dalším věcem.“

Myslíte si, že v dnešní době počet křtěných spíše stoupá, klesá, nebo se výrazně nemění?

„No určitě dříve bylo křtů mnohem více, ale myslím si, že dnes už to není tak formální, vůbec ne. Je to záležitost, osobní rozhodnutí. Rozhodnutí, které jde dál. Není to jen splnění určité společenské nebo rodinné povinnosti.“

„Přibýlo křtů dospělých lidí. Když jsem byla dítě a vyrůstala jsem na Vysočině, tak si vůbec nepamatuji jediného dospělého nepokřtěného.“

Může jít člověk, který není pokřtěn, ke zpovědi? Pokud ano, dostane rozhřešení?

„Tuto otázku jsem vůbec neřešila, protože u evangelíků to není samozřejmě vyloučeno. Evangelík má zpověď především společnou před tím, než je vysluhována Večeře Páně. A osobní zpověď je naprosto neformální, děje se ve vzájemném rozhovoru. Například když je někdo v těžké životní situaci a chce si s tím duchovním promluvit. Je to skutečně příležitostně, ne tak jako u katolíků. Katolík má určitou časovou povinnost. Rozhřešení a zpověď můžeme nechat v závorce, protože se to většinou děje společně před vysluhováním Večeře Páně, kde se všichni formou otázky nebo ztišením vyznáváme, že jsme takoví jako všichni ostatní, neseme vinu na tom, jaký je tento svět, jsme hříšní a nejsme o nic lepší než ti druzí. Navzájem odpouštíme těm, kteří se nějak provinili.“

Pokud chce být pár oddán v kostele, je třeba, aby byli oba budoucí manželé pokřtěni?

„Dnes je velice časté, že nejsou oba pokřtěni. Dokonce jsem oddávala pár, ve kterém ani jeden nebyl pokřtěn. Přišli za mnou dva mladí lidé, kteří nebyli křesťané, ani nebyli nevěřící. A říkali: „My se nedokážeme ztotožnit ani s jednou církví, ale vnímáme svoje manželství jako něco, co chceme, aby bylo uzavřeno před Bohem.“ Velice dobře jsme se domluvili, neměla jsem z toho pocit, že by to bylo něco nepatřičného. Pro evangelíka svatba není svátost. Pro katolíka ano. Ne, že bych to považovala za nějaké zlehčení, ale Ježíš určil dvě svátosti: křest a Večeři Páně. Tohle je opět taková spornější záležitost. V katolické církvi je svátostí sedm.“

Závěr

Odpovědi na výzkumnou otázku jsme uvedly v přehledné tabulce (viz níže). Zároveň však pokládáme za nutné je shrnout podrobněji. Na otázku, zda je v dnešní době zájem o křest spíše klesající nebo stoupající, jsme se dozvěděly, že zájem o víru jako takovou, tudíž i o křest, především u lidí se středoškolským vzděláním stoupá. Přibývá těch, kteří se nechají křtít až v dospělosti, naopak klesá počet formálních křtů.

Ve funkci kmotrů se obě církve shodují. Povinností kmotra/y je péče, zájem a snaha pomoci rodičům vychovávat dítě ve víře. Narozdíl od katolické církve není role kmotra v evangelické církvi tak významná. Ke křtu totiž přicházejí většinou dospělí lidé, kteří chtějí před Bohem stát sami za sebe.

Zcela nejednoznačnější odpověď padla na otázku, zda je nutné se při změně církve nechat nově pokřtít. V obou případech by opakování křtu bylo považováno za znevážení Boha a smlouvy s ním, neboť církev římskokatolická a evangelická jsou si před Bohem rovny.

Předmět porovnání	Římskokatolická církev	Českobratská církev evangelická
<i>Křest</i>	Ano, častější již v dětství.	Ano, častější až v dospělosti.
<i>Křest dítěte - podmínka</i>	Oba rodiče musí být pokřtěni.	Ani jeden z rodičů nemusí být pokřtěný.
<i>Členství v církvi</i>	Podmíněné křtem.	Podmíněné křtem v dospělosti.
<i>Křest v nouzi</i>	Ano.	Ne, nemá význam.
<i>Svatba v kostele - podmínka</i>	Alespoň jeden z páru pokřtěný.	Nemusí být pokřtěný ani jeden, podstoupí rozhovor s farářem/kou.
<i>Liturgie</i>	Klade se na ni důraz.	Zjednodušená.
<i>Počet svátostí</i>	7	2

Literární prameny

Internetové odkazy

3. ZASEDÁNÍ 32. SYNODU ČCE. *Řád členství v církvi* [online]. Evangnet, nezávislý evangelický portál. Vydáno 15. – 17.5.2009. Převzato 7. 5. 2010. Dostupné z www: <<http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rcc.htm> >

GROMBÍŘÍK, M. *Křest nemluvněte 1* [online]. Coena, evangelická liturgická iniciativa. Poslední aktualizace 15.05.2007. Převzato 7. 5. 2010. Dostupné z www: <<http://coena.edunix.cz/svatosti/krest>>

HALAMOVÁ, M. *Křest* [online]. Evangnet, nezávislý evangelický portál. Převzato 7. 5. 2010. Dostupné z www: <http://www.evangelnet.cz/cce_pruvodce:krest>

OPATRŇÝ, A. *Příprava na křest dítěte* [online]. Knihovna křesťanské literatury. Převzato 7. 5. 2010.

Dostupné z www: <http://www.knihovna.net/KNIHA/0059_t.htm>

Křest [online]. Českobratrská církev evangelická sbor Brno I. vydáno 06. 02. 2009. Převzato 7. 5. 2010. Dostupné z www:<<http://brno1.evangelnet.cz/view.php?cisloclanku=2009020601>>

Dotazník je... [online]. Dotazník-online ...jak na dotazník. Převzato 23. 5. 2010. Dostupné z www:<<http://www.dotaznik-online.cz/>>

Knižní zdroje

ADAM, A. *Liturgika*. Praha: Vyšehrad spol. s. r. o, 2001. 472 S. ISBN 978-80-7021-968-3

Bible. 1291 s. ISBN 80-85810-36-0

BIRNSTEIN, U. A KOL. *Kronika křesťanství*. Nakladatelství Fortuna Print, Praha 1998. 482 s. ISBN 80-86144-23-2

FILIPI, P. A KOL. *Malá encyklopedie evangelických církví*. Nakladatelství Libri, s.r.o. 2008. 158 s. ISBN 978-80-7277-378-7

KOKAISL, P. *Geografie náboženství*. Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha 2010. s. 262 ISBN 978-80-213-1935-6

LEMAITROVÁ, N., QUINSONOVÁ, M., SOTOVÁ, V. *Slovník Křesťanské kultury*. Vydavatelství Garamond, Praha 2002. 448 s. ISBN 80-86379-41-8

MAJEROVÁ, V., MAJER, E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství část 1..* Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha 2006. 158 s. ISBN 80-213-0507-X

Počet shlédnutí: 482

1)

ADAM, A. *Liturgika*. Praha: Vyšehrad spol. s. r. o, 2001. s 153-172.

2)

HALAMOVI, M. Křest [online]. Evangnet, nezávislý evangelický portál. [cit. 7. 5. 2010]. Dostupné z www: <http://www.evangelnet.cz/cce_pruvodce:krest>

3)

NĚMEC, D. *Evangelické právo* [online]. Univerzita Palackého. Verze 2008. v Olomouci. [cit. 7. 5. 2010]. Dostupné z www: <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-katedry/teorie-prava/EvPravo.pdf>

4)

LEMAITROVÁ, N., QUINSONOVÁ, M., SOTOVÁ, V. *Slovník Křesťanské kultury*. Vydavatelství Garamond, Praha 2002 str. 194,191,192, 150, 198, 52, 341

5)

BIRNSTEIN, U. A KOL. *Kronika křesťanství*. Nakladatelství Fortuna Print, Praha 1998., str. 8, 18, 56, 71

6)

FILIPI, P. A KOL. *Malá encyklopedie evangelických církví*. Nakladatelství Libri, s.r.o. 2008. str. 25,41, 115, 136

7)

Bible. Podle posledního vydání Kralického z roku 1613. Str. 862, 888, 908, 993

8)

Nádoba mísového tvaru, poměrně velká, do které se nalévá svěcená voda ke křtu. Křtitelnice

nahradila bazén. Stávala u vchodu do kostela, aby připomínala nezbytnost křtu pro křesťana.

9)

Křestní kaple budována při kostelích od 4. století speciálně pro křest ponořením.

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - Hospodářská a kulturní studia (HKS)

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/krestanstvi_-_cermakova_haumerova_krytinarova_vankova_zittova

Last update: **29/05/2024 19:37**

